

സാഹിത്യവാരഫലം

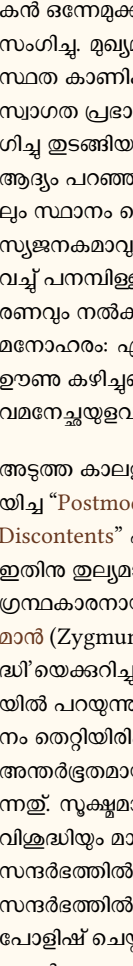
1998/11/20 (സമകാലികമലയാളം)

എം. കൃഷ്ണൻ നായർ

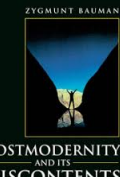
Copyright © 2014-2020, J. Vijayamma. The electronic versions are released under the provisions of Creative Commons Attribution Non-Commercial Share Alike license for free download and usage. Sayahna Foundation, JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014. URL: <http://www.sayahna.org>

പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്.

ഒരു സമ്മേളനത്തിന്റെ ഉദ്ഘാടനം നടത്തിയ നായിരുന്ന പനമ്പിള്ളി ഗോവിന്ദൻ

ഞാൻ ഉപ
 സൃഷ്ടി
 ഉദ്ധരിച്ച
 തത്പാ
 ഞാൻ ഉപ

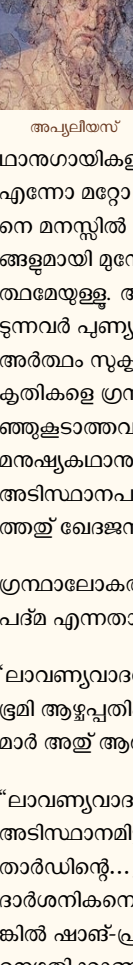
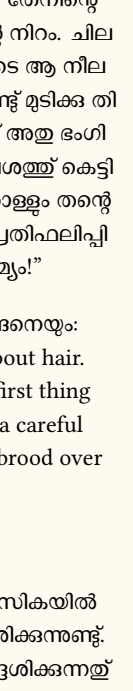
തിരു 'Postmodernity and its Discontents' എന്ന പുസ്തകത്തിൽ ഇതിനു തുല്യമായ ഒരാശം കണ്ടു. ഗ്രന്ഥകാരനായ സിഗ്മണ്ട് ബോമാൻ (Zygmunt Bauman) 'വിശ്വ'യിലെക്കിറിച്ചു ചർച്ച ചെയ്യുന്ന വേളയിൽ പറയുന്നു; വിശ്വവേദം എന്തിനായ മാലിന്യം സ്ഥാനം തെറ്റിയിരിക്കുന്നതേതോ അതാണ്. വസ്തുക്കളുടെ അന്തർഭൂതമായ ധർമ്മമല്ല, അവയെ മലിനങ്ങളാക്കുന്നത് സൂക്ഷ്മമായിപ്പറഞ്ഞാൽ അവയുടെ സ്ഥാനമാണ്. വിശ്വവേദം മാലിന്യവും ഉളവാക്കുക. ഒരു സവിശേഷ സന്ദർഭത്തിൽ അടുക്കായി കാണപ്പെടുന്നത് മറ്റൊരു സന്ദർഭത്തിൽ വിശുദ്ധമായി പ്രത്യക്ഷമാകും. മരിച്ചും. പോയിഷ് ചെയ്ത വസ്തുക്കൾക്കുണ്ടാകുന്ന ഷൂസ് (അപ്പാർ) കഴിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന മേശയുടെ പുറത്തുവെച്ചാൽ മാലിന്യമാണ്. അവ 'ഷൂസ്'കാരി'ൽ വയ്ക്കുകയാണെങ്കിൽ വിശുദ്ധിയാർജ്ജിക്കും. ഡിനർമേശയിലെ ലാലാജലോത്പാദകമായ മുട്ടപ്പം (omelette) തലയണയിൽ വെച്ചാൽ വെറുപ്പുണ്ടാക്കുന്നതായി മാറ്റം (Polity Press, U.K., Rs 933.70, pp. 221). വസ്തു ഏതായാലും ഇരിക്കേണ്ട സ്ഥാനത്തിരിക്കണം. സ്ഥാനം തെറ്റിയാൽ അതു അടുക്കാണ്. ഇതിനെപ്പോലെ സിഗ്മണ്ട് ബോമാൻ ഉണ്ടാകാനിടയില്ല. നോബൽ സമ്മാനം ദാർശ്വഹ്യം കൊടുത്തപ്പോൾ അതു മലിനമായി. ഫ്രീമൻ ഹിനിക്കും പേൾബ്രക്കിനും അതുകിട്ടിയപ്പോഴും സ്ഥിതി അതുതന്നെ. സാറാമുളവിൻ അതുനൽകിയപ്പോൾ ആ സ്ഥാനം വിശുദ്ധമായി മാറി. എല്ലാ ദേശങ്ങളിലെയും-കേരളത്തിലെയും-സ്ഥിതി വിഭിന്നമല്ല. വൈലോപ്പിള്ളിയുടെ കൈയിൽ അതു സർണ്ണം പോലെ തിളങ്ങി. മറ്റു ചിലരുടെ കൈയിൽ അതു വെറും കാചം.

ന്റെ വിശ്വവിഖ്യാതമായ നോവലാണ് **The Golden Ass** എന്നത്. അദ്ദേഹം ഒരു യുവതിയുടെ തലമുടിയിലെ അതിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. “ഒരു നിമിഷം വർണ്ണനം. അടുത്ത നിമിഷത്തിൽ തേനിന്റെ നിറം; അപ്പോൾ കറുപ്പായി മാറിയെടുത്ത നിറം. ചിലപ്പോൾ പ്രാവീണ്യം കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള യുവകുടുംബം ആ നില വർണ്ണം ആവഹിക്കുമത്. ലോകം കൊണ്ട് മുടിക്കു തിളക്കം നൽകുന്ന നല്ല പല്ലുള്ള ചീപ്പ് കൊണ്ട് അതു ഭംഗിയായി പകർത്തി വെണ്ണ കൊണ്ട് പരക്കുമ്പോൾ കെട്ടി വയ്ക്കും. കുമ്പസാരം അതു കണ്ണാടിയിലായിരിക്കുമ്പോൾ തന്റെ ആഹ്ലാദനിരോധനങ്ങളായ വിഷയങ്ങളെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കാൻ... സ്ത്രീയുടെ തലമുടിക്കുള്ള മാഹാത്മ്യം!”

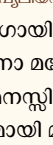
ഇതു പറയുന്നതിനു അപ്പോൾ മുൻപായി ഇങ്ങനെയും: “the truth is that I have an obsession about hair. Whenever I meet a pretty woman, the first thing that catches my eye is her hair; I make a careful mental picture of it to carry home and brood over in private”.

പ്രമാദങ്ങൾ

ശ്രീ. എം.പി. അപ്പൻ “ഗ്രന്ഥലോകം” മാസികയിൽ എഴുതുന്നു: “ഇപ്പോൾ രണ്ടിപ്രായം പ്രവേശിക്കുന്നുണ്ട്. ഒന്ന്: കൃതികൾ എന്ന വാക്കുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്

പ്രാദേശികതയുടെ

അപൂർവ്വതയ്ക്ക്

വ്യത്യാസം കൃതികൾ മനുഷ്യകഥാ സാഹിത്യം എന്ന പ്രയോഗത്തെക്കുറിച്ചാണ് അപ്പൻ എഴുതുന്നത്. അങ്ങനെയൊരു രചനാശൈലിയിലുള്ള ഇല്ലാത്ത കൃതികൾ (ഗ്രന്ഥങ്ങൾ) മനുഷ്യകഥാസാഹിത്യമാണെന്നു ആശയം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളല്ലോ എന്നോ മറ്റോ മുണ്ടാക്കി അങ്ങനെയൊരു എഴുതിയതിനെ മനസ്സിൽ വച്ചുകൊണ്ടാവണം അപ്പൻ രചനാശൈലിയിൽ എഴുതുന്നത്. അതിനാൽ: മനുഷ്യകഥയെക്കുറിച്ച് ചുരുക്കമായി പൂർണ്ണ ചെറുപുസ്തകം. കൃതികൾ എന്നതിന്റെ അർത്ഥം സൂക്തികൾ-പുണ്യം ചെറുപുസ്തകം-എന്നത്രേ. കൃതികളെ ഗ്രന്ഥങ്ങളാക്കുന്നവർ സംസ്കൃതഭാഷ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കണം. കൃതികൾ ഗ്രന്ഥങ്ങളാണെന്നതിൽ മനുഷ്യകഥാസാഹിത്യം എന്ന പ്രയോഗം അങ്ങനെയൊരു വ്യത്യാസം അപ്പൻ കാണാത്തത് വേദാന്തമായിരിക്കണം.

ഗ്രന്ഥാലോകത്തിന്റെ 52-പുറത്ത് പത്തു എന്നു കണ്ടു. പത്തു എന്നതാണ് ശരി.

‘ലോകസൗഖ്യം നിരൂപണം’ എന്ന പേരിൽ മാത്രമേ ആഴ്ചപ്പതിപ്പിൽ ലേഖനമെഴുതിയ ശ്രീ. ടി. ടി. ശ്രീകുമാർ അത് ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള:

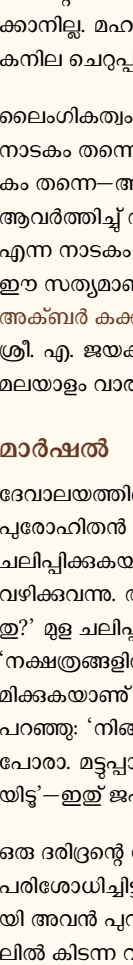
“ലോകസൗഖ്യത്തിലെ സമകാലിക സമീപനങ്ങൾക്ക് അടിസ്ഥാനമിട്ട ഒരു കൃതിയാണ് ഫ്രാൻസുവോ ല്യോതാർഡിന്റെ... Jean Francois Lyotard എന്ന ഫ്രഞ്ച് ദാർശനികനായാണ് ലേഖകൻ ലക്ഷ്യമാക്കുന്നതെങ്കിൽ ഷാങ്-ഫ്രാങ്ക്വേ ല്യോതാർഡ് എന്ന വേണം. ഞാനെഴുതിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഈ ചുരുക്കപ്പുസ്തകം ശരിയായ ഫ്രഞ്ച് ചുരുക്കപ്പുസ്തകത്തിന്റെ അടുത്തത്തുനേതെയുള്ളൂ. ഫ്രഞ്ച് ചുരുക്കപ്പുസ്തകം മലയാള ലിപിയിൽ എഴുതിക്കൊണ്ടിരിക്കാനില്ല. എങ്കിലും ഫ്രാങ്ക്വേ എന്നതിനെ ഫ്രാൻസുവോ ആക്കുന്നത് കുറച്ചിലാണ്. തിരുവനന്തപുരത്തെ ഭാഷയിലാണെന്നതിൽ ‘അയ്യോ പക്ഷം! പക്ഷം!’ ഈ ലേഖനമാകെ അച്ചടി തെറ്റുകളാൽ മലിനമായാണ്. അതും ‘പക്ഷം’ തന്നെ.

“ഭൈരവപ്പിള്ളപ്പോലും വെല്ലുവിളിക്കാൻ തയ്യാറായ ജോസെ സാരമാഗോ”-എന്നു മിനി ചന്ദ്രൻ മാത്രമേ ആഴ്ചപ്പതിപ്പിൽ. ഷുസെ സാരമാഗോ എന്ന് ശരിയായ ചുരുക്കപ്പേര്. പോർച്ചുഗീസിൽ വാക്കുകളുടെ അവസാനം

ഇത് 'ഒ' വന്നാൽ അതിന്റെ ഉച്ചാരണം ഈ എന്നാകും. ജോസെ എന്നതും തെറ്റ്. ഷുസെ ശരി. 'റികാർഡോ റൈസ്' എന്ന് മിനി ചന്ദ്രന്റെ പ്രയോഗം. Ricardo Reis എന്നു പേരിന്റെ ശരിയായ ഉച്ചാരണം റിക്വാർട്ട് റേസ് എന്ന്. 'ഫെർണാണ്ടോ പെസ്' എന്ന് തിരുത്തിയെഴുതണം. 'ദൈവവാഴികളെപ്പോലും' എന്ന് വാക്യരൂപം. ഈശ്വരൻ എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ദൈവമെന്ന് പ്രയോഗിക്കുന്നത് അത്ര ശരിയല്ല.

ചിരിക്കും. ആ
കട് എൺപര

രിക്കും. പക്ഷേ സെ
 ക്ലിന്റെ കാര്യത്തിൽ
 അയാൾ/അവൾ അതിന്റെ അടിമയാണെന്നതിൽ സം
 ശയമില്ല. അതിനാലാണ് സമുന്നതർ പോലും ഫൈ
 ഗെതയ്ക്കുവേണ്ടി ചാലക്കുളത്തിലായി പ്രത്യക്ഷനാകുന്ന
 ത്. ബുക്കർസ് റ്റൂത്ത് മഹാനായ ചിന്തകനായിരുന്ന
 ല്ലോ. അദ്ദേഹം കിഴവനായിട്ടും ഇരുപതോ ഇരുപത്തി
 യഞ്ചോ വയസ്സുള്ളവനെപ്പോലെയൊണ് കാമകേളികൾ
 ആടിയതിനത്ത്. ധിഷണിഗതകയിൽ ജിദ്ദി കൃഷ്ണമൂർ
 ത്. അദ്ദേഹം അതിന്റെ

ശ്യാം അട. വാതിലു

തിന്റെ നേർക്കു് നമുക്കു് അനാദരമുളവാക്കും. വിസ്മയിക്കാനില്ല. മഹാത്മാർ വൃദ്ധരായാലും അവരുടെ മാനസികനില ചെറുപ്പക്കാരുടേതുതന്നെ.

ലൈംഗികത്വം നാടകമാണു്. കലാനിലയത്തിന്റെ ഒരു നാടകം തന്നെ—കായാടകളും കൊച്ചുണ്ണി എന്ന നാടകം തന്നെ—ആണ്ടിൽ മുന്തൂറ്റിയിരുന്നതിനേക്കാൾ വേഗം ആവർത്തിച്ചു് അഭിനയിക്കപ്പെടുന്നതു പോലെ സെക്സ് എന്ന നാടകം ലോകവേദിയിൽ അഭിനയിക്കപ്പെടുന്നു. ഈ സത്യമാണു് 'മിറാഡിത്തൈ' എന്ന കഥയിൽ ശ്രീ. കോബർ കക്കട്ടലും 'നേരൂറുങ്ങൾ' എന്ന കഥയിൽ ശ്രീ. എ. ജയകുമാറും പ്രത്യക്ഷീകരിക്കുന്നത് (കഥകൾ മലയാളം വാരികയിൽ).

മാർഷൽ

ദേവാലയത്തിലെ പുനോട്ടത്തിൽനിന്നുകൊണ്ടു് ഒരു പുരോഹിതൻ നീളം കൂടിയ ഒരു മുള ശൂന്യാകാശത്തു ചലിപ്പിക്കുകയായിരുന്നു. വേറൊരു പുരോഹിതൻ ആവശിക്കവന്നു. അയാൾ ചോദിച്ചു: 'എന്താണു് ചെയ്യുന്നതു?' മുള ചലിപ്പിക്കുന്ന പുരോഹിതൻ മറുപടി നൽകി: 'നക്ഷത്രങ്ങളിൽ ഒന്നിനെ ഞാൻ അടർത്തിയിടാൻ ശ്രമിക്കുകയാണ്' അതുകേട്ടു് രണ്ടാമത്തെ പുരോഹിതൻ പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങൾ എന്തൊരു മണ്ടനാണു്! മുളയ്ക്കു നീളം പോരാ. മട്ടുപ്പാവിൽ കയറിനിന്നു് നക്ഷത്രത്തെ കത്തി

യിട്ടു—ഇതു ജപ്പാനിലെ ഒരു നേരമ്പോക്കു്.

ഒരു ദരിദ്രന്റെ വീട്ടിൽ കള്ളൻ കയറി. അവിടമൊക്കെ പരിശോധിച്ചിട്ടു കള്ളനൊന്നും കിട്ടിയില്ല. നിരാശനായി അവൻ പുറത്തേക്കു് പോകാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ കട്ടിലിൽ കിടന്ന വീട്ടുമസ്ഥൻ കള്ളനോടു് പറഞ്ഞു: ‘വായിൽ അടച്ചിട്ടു പോളു’. പൂജ്യത്തോടെ കള്ളൻ അറിയിച്ചു: ‘വായിലടയ്ക്കുണ്ട ഒരു കാര്യവുമില്ല’—ഇതു് ചൈനയിലെ നേരമ്പോക്കു്.

കൃഷിക്കാർ റോഡിന്റെ ഒരു വശത്തു നിന്നു് കണ്ണീരെടുക്കുകയായിരുന്നു. ഗ്രാമത്തിൽനിന്നു് അവർ പത്തുപേർ തിരിച്ചതായിരുന്നു. ഒരു സ്ഥലത്തുവെച്ചു എല്ലാവരും തങ്ങളെത്തന്നെ എണ്ണിനോക്കിയപ്പോൾ ഒൻപതുപേരേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അതുകൊണ്ടു് മാർഗ്ഗമധ്യേ ഒരാളെ നഷ്ടപ്പെടുപോയിയെന്നു് അവർ വിചാരിച്ചു. കരയുന്ന അവളെനോക്കി അതിലേ പോയ ഒരു നാഗരികൻ അവളിച്ച് “എന്താ കാരണം?” കൃഷിക്കാരിൽ ഒരുത്തൻ പറഞ്ഞു: “സർ, ഞങ്ങൾ പത്തുപേരാണ് ഗ്രാമത്തിൽ നിന്നു് തിരിച്ചതു്. ഇപ്പോൾ ഒൻപതാളുകളേയു

ഇളം ഒരാൾ നഷ്ടമായിപ്പോയി.”

അവരെ ഒരു മണ്ടന്മാരെന്ന് പട്ടണവാസി ഉടനെ മനസ്സിലാക്കി. എണ്ണുന്ന ആൾ തന്നെ വിട്ടിട്ടാണ് മറ്റുള്ളവരുടെ സംഘ്യ നിർണ്ണയിച്ചത്. “നിങ്ങളുടെ തൊപ്പികളെല്ലാം താഴെ വെക്കൂ” എന്ന

അയാൾ ആജ്ഞാപിച്ചു. തൊപ്പികൾ താഴെവെച്ച് എണ്ണിയപ്പോൾ പത്തു. അതോടെ കൃഷിക്കാർക്ക് ആശ്വാസമായി. പക്ഷേ അതെങ്ങനെ സംഭവിച്ചു എന്നാലോചിച്ച് ഓരോ ആളിനും അദ്ദേഹം—ഇതു വടക്കേയിന്ത്യയിലെ നേരമ്പോക്ക്.

സൂരി ഇൻസ്പെക്ടർ പരിശോധനയ്ക്ക് വരുന്നവനെപ്പോലെ ഹെഡ് മാസ്റ്റർ എല്ലാ സ്ഥലവും വൃത്തിയാക്കുകയായിരുന്നു. അപ്പോൾ ആരോ കടലാസ് ഇണ്ടുളണ്ടായി കിറിയിട്ടു പറമ്പിൽ. അതുകണ്ട ഹെഡ് മാസ്റ്റർ ഉടനെ കല്പിച്ചു. “അതൊക്കെ വാരിക്കളയൂ. ഇൻസ്പെക്ടർ കണ്ടാൽ തിന്നും”—ഇതു കേരളത്തിലെ നേരമ്പോക്ക്, ശ്രീ കണ്ണൂർ പറഞ്ഞത്.

ഓരോ പ്രദേശത്തിന്റേതാണ് ചുണ്ടിക്കാണിച്ച് ഞാൻ നേരമ്പോക്കുകൾ എടുത്തെഴുതിയെങ്കിലും ആ രാജ്യങ്ങളുടെ സവിശേഷതകൾ അവയിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്നുണ്ടോ? ഉണ്ടെന്നു പറയാൻ ഹനികൾ ധൈര്യമില്ല. ഇവ

നില്പെ നേരമ്പോക്ക് ചൊന്നയ്ക്കും ചേരും. മറിച്ചും. ഒരു സമാനഘടകമുണ്ട് ഈ ഹാസ്യോക്തികൾക്ക്. ആ ഘടകം സ്വലീകരണം അല്ലെങ്കിൽ അത്യുക്തി തന്നെ. പക്ഷേ ബ്രിട്ടീഷ് ഫലിതത്തിൽ ഈ അത്യുക്തിയില്ല. കടക്കണ്ണിൽ പുഞ്ചിരിയോടെ നമ്മളെ നോക്കുന്നതേയുള്ളൂ. ഡിക്സിൻസ്. കണ്ണുണ്ണി പൊട്ടിച്ചിരിക്കുന്നു. രണ്ടും ഹൃദയങ്ങൾ.

പുഞ്ചിരിയിടാതെ. പൊട്ടിച്ചിരിക്കാതെ നമ്മളെ രസിപ്പിക്കുന്നു മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പിൽ 'ഉച്ചണ്ഡൻ' എന്ന കഥയെഴുതിയ മാർഷൽ. സമൂഹവിമർശനം സുരയിലൂടെ, നേരിയ ഹാസ്യത്തിലൂടെയാകാം എന്ന് തെളിയിക്കുകയാണ് അദ്ദേഹം കഥ ഞാൻ സംഗ്രഹിച്ചെടുത്തില്ല. അത് കഥ വായിക്കാത്തവരുടെ പാരായണ കൗതുകത്തെ ഹനിക്കും. മാർഷലിന്റെ കഥയുടെ രാമണീയകാംക്ഷാനാം വായനക്കാരെ ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ട് ഞാൻ പിന്മാറിക്കൊള്ളട്ടെ.

സത്യം മാത്രം

ഒ. എൻ.
വികളാ
യെ ഞാ

മെ തന്നെ എന്നെ അറിയിച്ചു എന്റെ ആ അഭിപ്രായം ശരിയാണെന്ന്. ഒ. എൻ. വി. കുറപ്പിനു ബുദ്ധിവിലാസം കൂടിയതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ചങ്ങമ്പുഴയെ ശ്രദ്ധിയിൽനിന്നു സ്വാതന്ത്ര്യം നേടി. മറ്റുള്ളവർക്ക് ആ പരതന്ത്രം ഇപ്പോഴികൊണ്ട് കഴിഞ്ഞതുമില്ല.

ഇപ്പോൾ മലയാളം മുൻഷിയായിരിക്കുന്ന ഒരാൾ വയലാർ രാമവർമ്മ മാറ്റാലിക്കവിയാണെന്ന വാദം തെറ്റാണെന്നു പറഞ്ഞതായി പത്രത്തിൽ ഞാൻ കണ്ടു. ഈ നവീന മലയാളം മുൻഷിക്ക് അദ്ദേഹത്തിന്റെതായ യുക്തികൾ കാണും. സാഹിത്യത്തിൽ ആർക്കും എന്തെങ്കിലായവും ആകാമല്ലോ. പ്രിയപ്പെട്ട വായനക്കാർ താഴെക്കൊടുക്കുന്ന വരികൾ സദയം നോക്കട്ടെ. എന്നിട്ട് സ്വകീയങ്ങളായ മതങ്ങളിൽ ചെന്നു ചേരട്ടെ. രണ്ടു മലയാളം മുൻഷിമാരും പറയുന്നത് അവർ വിശ്വസിക്കേണ്ടതില്ല.

1. യുദ്ധം കഴിഞ്ഞു: പടക്കളത്തിങ്കലിത്തപ്പാശുവും തുകി നിലവളാരു നി? (ചങ്ങമ്പുഴ)

യുദ്ധം കഴിഞ്ഞു: കബഡങ്ങളുതാദുത്തം ചവിട്ടിക്കടുപ്പു രണാങ്കണം (രാമവർമ്മ)

2. അനിക്കരുതി കഴിഞ്ഞതാ കൂരിരുൾ

ചിന്തിക്കുമ്പോൾ തുടങ്ങുന്ന ദിങ്ക്ലിംഗ് (ചങ്ങമ്പുഴ)

രക്തമൊഴുകിത്തളംകെട്ടി നിന്ന മൺ
മെത്തയിൽ കാൽതെറ്റി വീണ നീഴലുകൾ (രാമവർമ്മ)

3. അന്തിമശ്വാസം വലിച്ചു മുറിച്ചെടു
നൊന്തുകിടന്നു പീടന്ത സമീരണൻ (ചങ്ങമ്പുഴ)

തെന്നൽ മരണം മണം പിടിക്കുംപോലെ
തെന്നി നടന്നു പടകുടീരങ്ങളിൽ (രാമവർമ്മ)

4. നിങ്ങളിന്നോളവും ശവം തിനിക്കഴുകുകൾ
(ചങ്ങമ്പുഴ)

ഇന്ദ്രജിത്തിൻ ശവം തിന്ന കാലൻ കഴുകുകൾ (രാമവർമ്മ)

സ്ഥലമില്ല, ഉണ്ടെങ്കിൽ ഒരേ 'ഡിക്ഷ'നിൽ ഒരേ 'ഇമേ
ജി'ൽ ഉള്ള ഇത്തരം വരികൾ എത്ര വേണമെങ്കിലും
എടുത്തുകാണിക്കാമായിരുന്നു.

ജി. ശങ്കരക്കുറുപ്പ് വള്ളത്തോളിനെക്കാൾ ഉന്നതനായ

കവിയാണെന്ന് ഒരാൾ പറഞ്ഞതായി പറയുന്നതിൽ കണ്ടു. ഇതു യുക്തിക്കുപേരുന്ന അഭിപ്രായമല്ല. വസ്തുതകൾക്ക് വിരുദ്ധവുമാണത്. ജി. ശങ്കരക്കുറുപ്പ് 'കോസ്റ്റിക് വിഷൻ' ഇള-ജഗത്തിനെ സംബന്ധിച്ച അഭിപ്രായങ്ങളുള്ള-കവിയാണ്. അക്കാശത്തിൽ അദ്ദേഹം നിന്നുലഭനമേ. പക്ഷേ കവിയെന്ന നിലയിൽ അദ്ദേഹത്തിന് വള്ളത്തോളിന്റെ അടുത്തുവരാൻ സാധിക്കില്ല. 'മഴലനമറി'യെത്തപ്പോലെയാരുകാവും ശങ്കരക്കുറുപ്പ് പതിനായിരം ജനം ജനിച്ചാൽ എഴുതുകയുമില്ല. കാവ്യകവിയാണ് വള്ളത്തോൾ. ധിഷണാപരത്വമേറിയ ശങ്കരക്കുറുപ്പ് ആശ്വാസികനാണ്. 'മഴലനമറി' എന്ന കാവ്യത്തിന്റെ തുടക്കത്തിലെ നാലുവരികൾ നോക്കുക. എനിട്ട് ജി. ശങ്കരക്കുറുപ്പിന്റെ 'ഇന്നു ഞാൻ നാളെ നീ' എന്ന കാവ്യത്തിന്റെ തുടക്കവും നോക്കുക. കാവ്യകവിയായത്; ആശ്വാസികനായത് എന്നത് അവ സ്പഷ്ടമാക്കിത്തരും.

സമാധാനമാക്കുന്നു. സാമ്പത്തിക രൂപകരണങ്ങളെ കള്ളയാ
 'ആ സന്ധ്യ' എന്ന കാവ്യത്തിലോ (അങ്ങനെയെന്ന.
 (പേരു ശരിയോ എന്തോ? 'ആരെയോ വിചാരിക്കെ'
 എന്നു തുടങ്ങുന്ന കാവ്യം) വള്ളത്തോൾക്കവിതയുടെ
 അടിസ്ഥാനം സൗന്ദര്യമാണ്; രൂപകമല്ല. ശങ്കരക്കുറുപ്പി
 ന്റെ കവിത വായിക്കുമ്പോൾ ഭാഷ ഭാഷയായിത്തന്നെ
 നമുക്കനുഭവപ്പെടുന്നു. വള്ളത്തോൾക്കവിത വായിക്കു
 ന്നവേളയിൽ വാക്കുകൾ ആത്മമാർജ്ജനത്തിലൂടെ
 നമ്മളെ സൗന്ദര്യത്തിന്റെ മണ്ഡലത്തിൽ എത്തിക്കുന്ന
 ത് നമ്മളിലൂടെ. അപ്പോൾ നമ്മൾ പദങ്ങളെ വിസ്തരി
 ക്കുകയാണ്. ഈ വിസ്തരി ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ശങ്കരക്കുറുപ്പി
 ന്റെ കാവ്യങ്ങൾ വായിക്കുമ്പോൾ. വള്ളത്തോൾ ശങ്ക
 രക്കുറുപ്പിനേക്കാൾ മോശപ്പെട്ട കവിയോ? ഭോഷ്ഠിനും
 അതിരില്ലേ?

നിസർഗ്ഗതോ നിർഗ്ഗുണമുക്തി ഗുഹം
 സമർത്ഥമന്ത്രേ സഗുണം ബലാഭ്യേ

തേ കഞ്ചുളി സനഹനോനതേന
 ലംബ സ്തനോപമിരൂപഭനേ

(സുതേ ഗുണരഹിതമായ വാക്ക് ഗുണമുള്ളതായി സമർ
 ത്വികുന്നവർ ബ്രാ കൊണ്ടു് പൊക്കിവച്ച മൂല കണ്ടു്
 ആഹ്ലാദിക്കുന്നവരാണ്.)

ഘടനയും ആഖ്യാനവുമില്ലാതെ സാഹിത്യസാദൃശ്യം സാദ്ധ്യമല്ല. പുതിയ രീതിയിലുള്ള ചെറുകഥകളും നോവലുകളും ആസ്വാദനക്ഷമങ്ങളല്ലവതെയെന്നാണ് ഘടനയുടെ അല്ലെങ്കിൽ ആഖ്യാനത്തിന്റെ അഭാവം കൊണ്ടാണ്.

ജനിക്കുന്നതാണ്. ആഖ്യാനം തന്നെയാണോ ഘടനയുളവാക്കുന്നത്? അതോ ഘടനകൊണ്ട് ആഖ്യാനം ഉണ്ടാകുന്നു? എനിക്കറിയാൻ പാടില്ല. മുട്ടയാണോ ആദ്യമുണ്ടായത് അതോ കോഴിയാണോ എന്ന് ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരം നൽകാൻ യാഥാത്മ്യപോലെ ഇച്ചോദ്യത്തിനും ഉത്തരം പറയാൻ വയ്യ. അതെന്തായാലും ഘടനയും ആഖ്യാനവുമില്ലാതെ സാഹിത്യസാദൃശ്യം സാദ്ധ്യമല്ല. പുതിയ രീതിയിലുള്ള ചെറുകഥകളും നോവലുകളും ആസ്വാദനക്ഷമങ്ങളല്ലവതെയെന്നാണ് ഘടനയുടെ അല്ലെങ്കിൽ ആഖ്യാനത്തിന്റെ അഭാവം കൊണ്ടാണ്.

മഹാരാഷ്ട്രയിലെ ഒരാളെന്ന് പ്രദേശത്ത് കരക്കാലം എനിക്കു താമസിക്കേണ്ടതായി വന്നു. അവിടെ കെട്ടിടങ്ങളെല്ലാം ഒരുപോലെയാണ്. ഏതാണ് ഞാൻ താമസിക്കുന്ന ഫ്ലാറ്റ് എന്നത് പകൽ സമയത്തും തിരിച്ചറിയാൻ പ്രയാസം. രാത്രിസമയത്തെക്കാരും പിന്നെപ്പറയാൻ മില്ല. ഒരു ദിവസം അടുത്തുള്ള പട്ടണത്തിൽ പോയിട്ട് രാത്രി ഒരുപത്തുമണിയോടു അടുപ്പിച്ച് ഞാൻ താമസിക്കുന്ന സ്ഥലത്തു വന്നു ബസ്സിൽ നിന്നിറങ്ങി. തെല്ലേ പരിചയമുള്ള റോഡുകളിലൂടെ അരമണിക്കൂർ നേരം നടന്നിട്ട് എന്റെ താമസസ്ഥലം തന്നെ എന്ന ഉറപ്പോടുകൂടി ഒരു കെട്ടിടത്തിന്റെ പടിക്ക് ചവിട്ടിക്കയറി വാതിലിൽ തട്ടി. തുറക്കുന്നില്ലെന്നു കണ്ട് ശക്തിയോടെ ഇടിച്ചു കേൾപ്പം വന്നു. അപ്പോൾ അകത്തുനിന്ന് സ്ത്രീശബ്ദം കേൾക്കുകയായി. "കോനേ". ആത്മ എന്ന അർത്ഥം വരുന്ന ആ ബീരുസേ ഹിന്ദുശബ്ദം കേൾക്കുന്നത് ഹൈന്ദവ വിഭജനത്തിനുള്ള നാ

മഹാനായ സാഹിത്യകാരൻ നബക്കോവിന്റെ ആറുപത്തിയഞ്ചു ചെറുകഥകൾ സമാഹരിച്ച് ഒറ്റപ്പന്തുകമാക്കി Vintage Books പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ പതിനൊന്നു കഥകൾ ആദ്യമായി ഇംഗ്ലീഷിലേക്ക് തർജ്ജമ ചെയ്തതാണ്. “An authentic literary event” എന്നാണ് അമേരിക്കയിലെ Time മാഗസിൻ ഇതിനെ നിലംഗേഷിച്ചത്. “What startling beauty of phrase, twists of thought, depths of sorrow and bursts of wit!... it was Nabokov’s gift to bring paradise wher-

ever he alighted” എന്ന് പ്രശസ്തനായ ജോൺ അപ്റെഡെക്കും ഈ കഥകളെ വാഴ്ത്തുന്നു. നമ്പക്കോവിന്റെ കഥകളിൽ ഇവയെല്ലാമുണ്ട്. ശൈലിയുടെ മനോഹാരിതയുണ്ട്. ചിന്തകളുണ്ട്. ബുദ്ധിശക്തിയുടെ പ്രകടനമുണ്ട്. എങ്കിലും ചെക്കോവിന്റെയോ മോപസാങ്ങിന്റെയോ ഷ്ചിന്റ്സ്കറുടെയോ കഥകൾ വായിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന അനുകൂതി ഇക്കഥകൾ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നില്ല. തികച്ചും ഡൈഷണറികളെങ്കിലും കഥകളാണ് ദാസിഡോ കിഷിന്റേത്. അവ നൽകുന്ന ഡൈഷണറികാറ്റോറം നൽകാൻ നമ്പക്കോവിന്റെ കഥകൾ അസമർത്ഥങ്ങളാണ്.

ഇതിനു ഹേതു ഇക്കഥകളിൽ കഥകൾ ഇല്ല എന്നതുതന്നെ. ഒരാശയത്തിന്റെ കാവ്യാത്മകമായ ആവിഷ്കാരമാണ് നമ്പക്കോവിന്റെ രചന. ആ കാവ്യാത്മകത്വം സമൂഹതസ്തുതയിലേക്ക് വായനക്കാരെ കൊണ്ടുചെല്ലുന്നില്ല. ഉത്കൃഷ്ട സത്യമില്ലെങ്കിൽ വേണ്ട. ലോകാദി വിക്ഷണമുണ്ടോ നമ്പക്കോവിന്? അതുമില്ല. പരാജയ

ഷ്ചിന്റ്സ്കി

ഒങ്ങൊന്നോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥകൾ? അല്ല. വിജയം
ഒങ്ങൊന്നോ അല്ല. അതിനാൽ ഇവയുടെ പരായണം
കൊണ്ടു നമ്മൾ ഒന്നും നേടുന്നില്ല. അപൂർവ്വം ചില കഥ
കളിൽ ഇതിവൃത്തങ്ങൾ ഉണ്ടുതന്നെ. അവയിൽ ഒന്നാ
ണ് 'The Razor' എന്ന കഥ. സൈനിക സേവനം കഴി
ഞ്ഞ് നാട്ടിലെത്തിയ ഒരുത്തൻ ബാർബറായി ജോലി
ചെയ്യുകയാണ്. ഒരു ദിവസം അവിടെ മുഖക്ഷൗരത്തിനു
എത്തിയ ഒരുത്തൻ തന്നെ പീഡിപ്പിച്ച ഉദ്യോഗസ്ഥനാ
ണെന്ന് ക്ഷൗരകൻ മനസ്സിലാക്കുന്നു. എങ്കിലും ആഗത
നെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടില്ലെന്ന രീതിയിൽ അയാൾ ക്ഷൗര
കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുന്നു. സോപ്പ് തേച്ച് പതയുണ്ടാക്കിയ
അയാളുടെ ഗുഹ്നാളത്തിൽ കത്തി വെളുപ്പോൾ ബാർ
ബർ ചൊദിച്ചു: 'വധശിക്ഷ നൽകപ്പെടുവെന്നുവേണ്ടേ
വ് ചെയ്യാറുണ്ട്. ഉപോൾ നാൻ നിങ്ങളെ ഷേവ് ചെയ്യു
ന്നു അടുത്തതായി എന്തുണ്ടാകാൻ പോകുന്നുവെന്ന് നി
ങ്ങൾക്കറിയാമോ?' ആഗതൻ തളർന്നു. പക്ഷേ ബാർ
ബർ ഒന്നും ചെയ്യില്ല. പേടിപ്പിച്ചുതുതന്നെ മതിയായ ശി
ക്ഷയാണെന്നു കരുതി അയാൾ ആ പഴയ മിലിറ്ററി
ഓഫീസറെ പറഞ്ഞയച്ചു. "...with the glazed eyes of
a Greek statue he was seen" (വെളിപ്പെടുത്തിയത്)

വൻ ആശ്വാസം. വായനക്കാരായ നമുക്കും ആശ്വാസം. നമുക്ക് അതുണ്ടാകണമെങ്കിൽ അതിനു യോജിച്ച വിധത്തിൽ സംഭവങ്ങൾ ആലേഖനം ചെയ്യണമല്ലോ. അത് വിദഗ്ദ്ധമായി അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടുണ്ട് നവകോപ്. രണ്ടു കണ്ണുകൊണ്ട് പല സ്ഥലങ്ങൾ കാണുകയല്ല. ആ കണ്ണുകൊണ്ട് ഒരേസ്ഥലം പല രീതിയിൽ കാണുകയെന്നതാണ് വേണ്ടതെന്ന് പറഞ്ഞത് പൂസ്താണ്. നവകോപ് ജീവിതമെന്ന ഒറ്റസ്ഥലത്തെ കലാകാരന്റെ രണ്ടു കണ്ണുകൊണ്ട് പല രീതിയിൽ കാണുന്നതല്ലെന്ന് എന്ന് ചിന്തിക്കേണ്ടതാണ്.

ടനപ്ലോൾ ഒരു കൊച്ചുകുട്ടി ഒരിഞ്ചു താഴ്വരയിൽ മണലിൽ ഒരു കുഴിയുണ്ടാക്കി കടൽവെള്ളമെടുത്തുകൊണ്ടു വന്ന് അതിലൊഴിക്കുന്നതു കണ്ടു. കുട്ടി എന്താണ് ചെയ്യുന്നതെന്ന് ഒഗസ്റ്റിൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ അവൻ പറഞ്ഞു കടൽ വെള്ളമാകെ ആ കുഴിയിലാക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയാണെന്ന്. 'അസാദ്ധ്യം' എന്നു പുണ്യാളൻ പറഞ്ഞു. ഉടനെ കുട്ടി പറുപടി നൽകി: "അങ്ങ് പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ മഹാദുരൂതം കണ്ടുപിടിച്ച് ഗ്രന്ഥത്തിലൂടെ ആവിഷ്കരിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നതിനേക്കാൾ അസാദ്ധ്യമല്ല എന്റെ പ്രവൃത്തി." കലാകാരന്മാർ കൊച്ചുകുഴിയുണ്ടാക്കി അതിൽ കടൽ വെള്ളമാകെ നിറുത്താൻ-പരമസത്യം സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ-ശ്രമിക്കുന്നു. □

എം. കൃഷ്ണൻ നായർ

തിരുവനന്തപുരത്ത് വി. കെ. മാധവൻ പിള്ളയുടെയും ശാരദാമ്മയുടെയും മകനായി 1923 മാർച്ച് 3-നു ശ്രീ എം. കൃഷ്ണൻ നായർ ജനിച്ചു. സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനു ശേഷം തിരുവനന്തപുരം യൂണിവേഴ്സിറ്റി കോളജിൽ നിന്ന് മലയാളത്തിൽ ബിരുദാനന്തര ബിരുദം നേടി. പഠനത്തിനു ശേഷം മലയാള സാഹിത്യാധ്യാപകനായി അദ്ദേഹം പല കലാലയങ്ങളിലും സേവനം അനുഷ്ഠിച്ചു. എറണാകുളം മഹാരാജാസ് കോളജിൽ നിന്ന് മലയാള വിഭാഗം തലവനായി വിരമിച്ചു.

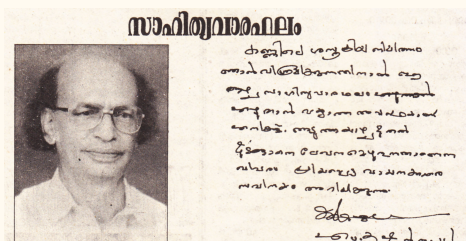
സാഹിത്യവാരഫലം

36 വർഷത്തോളം തുടർച്ചയായി അദ്ദേഹം എഴുതിയ (1969 മുതൽ മരണത്തിനു ഒരാഴ്ച മുൻപു വരെ) **സാഹിത്യവാരഫലം** ഒരുപക്ഷേ ലോകത്തിലെ തന്നെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ കാലം പ്രസിദ്ധീകരിച്ച സാഹിത്യ പംക്തി ആയിരിക്കും. മലയാളനാട് വാരികയിലാണ് അദ്ദേഹം

തന്റെ പംക്തി എഴുതിത്തുടങ്ങിയത്. മലയാളനാട് നിന്നുപോയതിനു ശേഷം കലാകൗമുദി ആഴ്ചപ്പതിപ്പിലും അതിനു ശേഷം സമകാലിക മലയാളം വാരികയിലും സാഹിത്യ വാരഫലം പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. ലോകസാഹിത്യത്തിൽ അഗാധമായ അറിവുണ്ടായിരുന്ന അദ്ദേഹം തെക്കേ അമേരിക്ക മുതൽ യൂറോപ്പുവരെയും, ആഫ്രിക്ക മുതൽ ജപ്പാൻ വരെയുമുള്ള എഴുത്തുകാരെ കേരളത്തിലെ വായനക്കാർക്കു പരിചയപ്പെടുത്തി. പാവ്ലോ നെരൂദ, മാർക്വേസ്, തോമസ് മാൻ, യസുനാരി കവബാത്ത തുടങ്ങിയ വിശ്വസാഹിത്യകാരന്മാരെ മലയാളികളുടെ വായനാമേശയിൽ എത്തിക്കുന്നതിൽ കൃഷ്ണൻ നായരുടെ പങ്കു ചെറുതല്ല.

സൗമ്യസ്വഭാവിയും ശാന്തനും ആതിഥ്യമര്യാദക്കാരനുമായിരുന്ന കൃഷ്ണൻ നായർ സാഹിത്യ വിമർശനത്തിൽ കർശനമായ മാനദണ്ഡങ്ങൾ അവലംബിച്ചു. രചിതാവിന്റെ പേരും പ്രശസ്തിയും അദ്ദേഹത്തിന് പ്രശ്നമായിരുന്നില്ല. കലാപരമായി ഔന്നത്യമുള്ള രചനകൾ മാത്രമാണ് സാഹിത്യമെന്നും മറ്റെല്ലാം വ്യർത്ഥവ്യായാമങ്ങളാണെന്നും അദ്ദേഹം ഉറച്ചു വിശ്വസിച്ചു. സ്വന്തം ലേഖനങ്ങളെപ്പോലും 'സാഹിത്യ പത്രപ്രവർത്തനത്തിന്റെയും ഏഷണിയുടെയും ഒരു അവിയൽ' എന്നു വിശേഷിപ്പിച്ച അദ്ദേഹം അനുബന്ധമായി, 'അതുകൊണ്ടാണല്ലോ, ചുമട്ടുതൊഴിലാളികൾവരെയും 35 വർഷമായി സാഹിത്യ വാരഫലം വായിക്കുന്നത്' എന്നും കൂട്ടിച്ചേർത്തു. രസകരമായ രചനാശൈലിയും കുറിക്കു കൊള്ളുന്ന നർമവും മലയാളികളുടെ ജീവിത ശൈലിയെക്കുറിച്ചുള്ള നിശിതവും ഹാസ്യാത്മകവുമായ നിരീക്ഷണങ്ങളും സാഹിത്യ വാരഫലത്തെ വായനക്കാർക്കു പ്രിയങ്കരമാക്കി.

1995 ജൂൺ 25-ന് കലാകൗമുദി പ്രസിദ്ധീകരിച്ച കത്ത്.

അതിഗഹനമായ വായനയുടെ ഉടമയായിരുന്നു കൃഷ്ണൻ നായർ. ഓട്ടോറിക്ഷാ ഡ്രൈവർമാർ മുതൽ കോളേജ് പ്രൊഫസർമാർ വരെയും നവകവികൾ മുതൽ വിദ്യാർത്ഥികൾ വരെയും സാഹിത്യവാരഫലത്തിന്റെ പുതിയ ലക്കങ്ങൾക്കുവേണ്ടി കാത്തിരുന്നു. മലയാളസാഹിത്യത്തിൽ മൗലികതയുള്ള എഴുത്തുകാർ ഇല്ലെന്നും ടോൾസ്റ്റോയിയും തോമസ് മാനുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ മലയാള സാഹിത്യകാരന്മാർ ബഹുദൂരം സഞ്ചരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു എന്ന് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു.

തിരുവനന്തപുരത്തെ സായാഹ്ന നടത്തക്കാർക്ക് പരിചിതമായിരുന്നു കൃഷ്ണൻ നായർ. ഇന്ത്യൻ കോഫി ഹൗസിലെ പതിവുകാരനായിരുന്ന അദ്ദേഹം തിരുവനന്തപുരത്തെ മോഡേൺ ബുക് സെന്ററിൽ സ്ഥിരം സന്ദർശകനും ഉപയുക്താവുമായിരുന്നു. സാഹിത്യരംഗത്തെ സേവനങ്ങൾക്ക് അദ്ദേഹത്തിനു ജി. കെ. ഗോയെങ്ക പുരസ്കാരം ലഭിച്ചു. കേരള യൂണിവേഴ്സിറ്റി ലൈബ്രറി അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകൾക്കായി ഒരു പ്രദർശനം നടത്തി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യ കാല ഉപന്യാസങ്ങളായ 'സ്വപ്നമണ്ഡലം' (1976), സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സന്നിധാനത്തിൽ (1977), ചിത്രശലഭങ്ങൾ പറക്കുന്നു (1979), സാഹിത്യ വാരഫലത്തിന്റെ ആദ്യ പ്രതികൾ തുടങ്ങിയവ ഈ പ്രദർശനത്തിൽ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിരുന്നു.

ഫെബ്രുവരി 23, 2006-ൽ തിരുവനന്തപുരത്തെ ഒരു സ്വകാര്യ ആശുപത്രിയിൽ കൃഷ്ണൻ നായർ അന്തരിച്ചു. **സ്മരണിയയും** ഹൃദയത്തിലെ രക്തതടസ്സവുമായിരുന്നു മരണ കാരണം.

(ഈ ജീവചരിത്രക്കുറിപ്പിനും വാരഫലത്തിലെ ചിത്രങ്ങൾക്കും വികിപ്പീഡിയയോട് കടപ്പാട്.)

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: <info@sayahna.org>.
- പ്രതികരണങ്ങൾ <info@sayahna.org> എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്കോ, ഈ വെബ് പേജിൽ കമന്റുകളായോ ചേർക്കുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.